

סרגיי יֶסְנִין

מקריא לזונות פואמות, דופק כוהל עם בריונים

מבחר שירים ופרוזה

בחרה וערכה: סיון בסקין

מרוסית: נילי מירסקי וסיון בסקין

סרגיי אלכסנדרוביץ' יֶסְנִין (1895-1925) הוא אחד המשוררים הבולטים בתקופת "תור הכסף" הרוסי של תחילת המאה העשרים, אך הוא שונה מעמיתיו בהיבטים רבים. חייו של יסנין היו קצרים וסוערים. הוא נולד וגדל בכפר במחוז ריאזאן, סיים שם בית ספר יסודי וכבר בגיל צעיר גילה אהבה גדולה לספרות הרוסית. לאחר מכן למד בבית ספר שהיה אמור להכשירו לעבודה כמורה כפרי, אך במקום להפוך (אבוי) לדמות חינוכית, הצטרף לאביו שחי ועבד זה שנים במוסקבה, בנפרד ממשפחתו. במוסקבה החל יסנין לעבוד בבית דפוס ולבקר בהרצאות במוסד המכונה "אוניברסיטת שניאבסקי". כדאי לומר כמה מילים על הפרויקט המרתק הזה: הוא הוקם מתרומה של אדם פרטי, אלפונס שניאבסקי, שחלומו היה לאפשר לכל מי שמעוניין – ללא קשר למוצא, מגדר, משאבים כספיים או תעודת בגרות – גישה להשכלה ולידע (אך לא לתואר אקדמי רשמי), בתמורה לשכר לימוד סמלי למדי.

במוסקבה, ולאחר מכן בפטרבורג, התקרבו יסנין, שכתב שירים מגיל צעיר, למשוררים צעירים אחרים ואף נכנס לסלונים הספרותיים המובילים של התקופה (בראשם – הסלון המפורסם של בני הזוג זינאידה גיפיוס ודמיטרי מרז'קובסקי, ה-Power couple הספרותי של פטרבורג). יסנין וידידו ניקולאי קליויב, גם הוא משורר בן איכרים, כבשו את לבם של מובילי הטעם הספרותי של התקופה בשירים כנים ומלאי מטפורות צבעוניות חזקות (במקרה של יסנין, הצבעוניות הזאת נקראה לימים בשם "אימז'ניזם"), שתיארו את הטבע ואת חיי הכפר, נושאים שבני פטרבורג המשכילים לא היטיבו להכיר כמוהו. ככל הנראה, התפקיד הזה של "ילד הפלא מהכפר" היה תמהיל מורכב של רגש אותנטי ומשחק של שיווק עצמי, אבל אנחנו נציין זאת בחיוב, מפני שלאור השירים של יסנין, שהם, ללא כל ספק, אמיתיים ומתפקעים מרוב כשרון – גם אם לא תמיד מטעם מעודן – אין לשאלה "עד כמה הפוזה הכפרית היתה אמיתית" כל חשיבות.

בהמשך הוכיח יסנין שהוא בוהמיין ששייך לעיר הגדולה לא פחות מכפי שהוא שייך לכור מחצבתו הכפרי, וניהל יחסים מורכבים ביותר עם נשים, עם החוגים הספרותיים, עם השלטון הקומוניסטי וגם עם הטיפה המרה. היו לו ארבעה ילדים משלוש נשים שונות, שלוש נשים רשמיות ומפורסמות (השחקנית זינאידה רייך; כוכבת המחול האמריקנית איזדורה דנקן; סופיה טולסטאיה, נכדתו של טולסטוי), שהקנרלציה ביניהן לבין אמות ילדיו חלקית בלבד, מגוון אהובות נוספות ושמועות על יחסים אינטימיים גם עם גברים (המפורסמת שבשמועות

מתייחסת לידידו הקרוב, המשורר אנטולי מריינהוף). בנוסף, יסנין לקח את תפקיד הילד (הרע) מהכפר צעד נוסף קדימה, והצעד הזה התבטא בהרגלי שתייה לא מתונים בכלל והסתבכות בקטטות בתי מרוח. במילים אחרות, תנאים מושלמים לידידות עם אחד משלנו, אלכסנדר פן. הנישואין עם איזדורה דנקן, הכוכבת האמריקנית הגדולה, הביאו את יסנין למסע באירופה ובארה"ב, חוויה חריגה ביותר למי שבא מרקע כשלו. אבל הקשר עם איזדורה עלה על שרטון זמן קצר אחרי שובם מהמסע.

למרבה הצער, כל זה לא הבטיח למשורר אושר. שילוב קטלני בין אלכוהוליזם לדיכאון בלתי-פוסק הביא אותו "לחיות על הקצה", והדבר תרם רבות לעיצוב דמותו הרומנטית שנכנסה עמוק ללב הקוראים. אשתו השלישית, סופיה טולסטאיה, ניסתה לעזור לו ולאשפו אותו לטיפול פסיכיאטרי, אך זמן קצר אחרי שיצא מהקליניקה הגיע יסנין אל סופו הטראגי: הוא נסע לפטרבורג (שבנינתיים כבר זכתה לשם לנינגרד), שכר חדר במלון ותלה את עצמו.

אהבת העם למשורר הצעיר, היפה, הסוער, המתאבד והיודע את הדרך הקצרה ביותר ללב קוראיו – שבעבור חלקם היתה יצירתו השער היחיד לעולם השירה – היתה גדולה כל כך, שתאוריות הקונספירציה על כך שהוא לא התאבד כי אם נרצח על ידי המשטרה החשאית (או הסוכנים הציונים המיתולוגיים, אם מתעקשים) לא נעלמו עד היום. ובאמת, אפשר לומר שיסנין הוא המשורר העממי הפופולרי ביותר ברוסיה שלפני עידן ולדימיר ויסוצקי, ובמידה מסוימת – "קודמו בתפקיד". הנשים אהבו את הליריות הנוגעת ללב של שיריו, הגברים – את תיאורי השתייה וההתהללות שאפשר להזדהות עמם; "האנשים הפשוטים" – את הנגישות, והמשכילים – את העושר המטפורי הבלתי נדלה. שנים אחדות (בימי סטלין, כבר אחרי מותו של המשורר, שלולא היה מתאבד עוד ב-1925 בוודאי היה מחוסל כמו כולם מעט יותר מאוחר, ותאוריות הקונספירציה היו מתייתרות) שבהן שירי יסנין היו אסורים לפרסום לא הצליחו להעלים אותו מלב הקוראים, והשלטון נאלץ להשלים אתו ולהחזירו לבתי הספר. כמהלל הטבע הרוסי, כמובן. אבל לפחות בעניין זה הם לא נאלצו לשקר.

השתדלנו לתת כאן מבחר מייצג, גם אם מצומצם, להיבטים השונים האלה בחייו ויצירתו של המשורר – כולל תרגום ייחודי של נילי מירסקי לשיר קצר שכתב בגיל חמש-עשרה. בנוסף, המבחר כולל יצירה נדירה בפרוזה: מאמר בשם "מירגורוד של ברזל", שבו מתאר יסנין את המסע שלו באירופה ובארה"ב, שערך ב-1923, בשיא תהילתו, יחד עם אשתו אז איזדורה דנקן. יסנין, שלא ידע אף שפה זרה, וכל השכלתו, גם אם לא היתה מינימלית כפי שלפעמים מציגים אותה, בכל זאת היתה רוסית לחלוטין, מציג מבט רענן וייחודי על אמריקה הרחוקה, שנחתה עליו בבת אחת. מעניין שבמאמרו הוא מקדיש תשומת לב מיוחדת לתרבות היידיית של ניו יורק, ובאופן כללי מציג עצמאות מפתיעה בתיאור המהגרים ממולדתו שפגש במסעו.

ס"ב

ובַיִם־חַטָּה גְּלִיתִי:

כִּךְ מְלַקְקִים בְּרוֹם
הַשָּׁמַיִם שֶׁהַמְּלִיטוֹ
אֶת הָעֵגֶל הָאָדָם.

1917

*

שָׁם, לִיד עֲרוּגוֹת הַיֶּרֶק בְּגִנָּה,
שֶׁהוֹצֵפוּ עִם זְרִיחָה בְּקִלּוֹחַ וְרֹד,
תִּרְזָה פְּעוּטָה מִתְרַפֶּקֶת עַל אִמָּא,
מִפֶּטְמֹתָה הַיֶּרֶקֶרֶקֶת לִינֵק.¹

1910

*

*

בְּעָרֵב הָאָדָם הַדֶּרֶךְ מֵהֶרְהֵרֵת,
עֲצֵי חֲזוּר² מְטֹשְׁטֵשִׁים קִמְעָה.
בְּלֶסֶת הַמִּפְתָּן בְּקִתְה־זְקִנָּה פּוֹרֶרֶת
אֶת תּוֹךְ הַלֶּחֶם הָעֵדִין שֶׁל הַדְּמָמָה.

צִנַּת הַסֵּתוֹ, רִכָּה וּמִתְרַפֶּקֶת,
זוֹחֶלֶת אֶל חֶצֶר הַשְּׁעוֹרָה;
וְנֶעַר צְהַב־שֶׁעַר מִבֵּיט בְּשִׁקֵּט
בְּמִשְׁחָקֵי זְרִיר וְזִרְזִירָה.

חוֹבֵק אֶת הַמְּרוֹזֵב בְּיַד זוֹהֶרֶת
אֶפְרָר יֶרֶק מִתּוֹךְ תַּנּוּר וְרֹדֶד.
וּמִיִּשְׁהוּ לֹא כָּאֵן, וְרוּחַ מִסְפָּרֶת
עַל מִיִּשְׁהוּ שֶׁבְּלִילוֹ אָבֵד.

וּמִיִּשְׁהוּ כִּבֵּר לֹא יִדְרֹךְ עַל עֵשֶׁב
זֶהָב בְּחֶרֶשְׁתָּנוּ הַיִּפָּה.
וְאַנְחָה כְּבֹדָה וּמִתְנַפְּצָת
נוֹשְׁקֶת לְמִקּוֹר הַיִּנְשׁוּפָה.

לֹא לְשׂוֹא הַרְעִים הַרְעָם,
רוּחַ לֹא לְשׂוֹא נִשְׁבָּה.
מִי מִזַּג לִי בְּעֵינַיִם
אוֹר שֶׁל סוּד וְשֶׁל שְׁלוֹה?

בְּעֵדֶנֶת אָבִיב חוֹבֶקֶת
כָּא מִזוֹר לְצַעֲרִי
עַל אֶרֶץ מִרְחַקֶּת,
הַיִּפָּה שֶׁל אַחֲרִים.

לֹא תִכְבִּיד כִּפָּה אֶלְמֶת
בִּירְאֵת הַכּוֹכְבִים.
הַיִּקּוּם הוּא לִי – בֵּית־חֶמֶד,
הוּא אֶהוּב כְּבֵית אָבִי.

וְכֹלֹ קִדְשָׁה וְטָהֵר,
וְצִלּוּלָה כָּל חֶרֶדָה.
כְּלִנִּית שְׁקִיעֵת־הַזֶּהָר
עַל זִגּוּגִית־אָגַם יִרְדָּה.

¹ מרוסית: נילי מירסקי. כל שאר השירים וקטעי הפרוזה של יסנין תורגמו עליידי סיון בסקין.

² החוזר, עץ בעל פירות אדומים אכילים אך מרירים, הוא בעיני יסנין ובעיני משוררים נוספים בני דורו מעין תמצית של רוסיה.

אָדִים סְמִיכִים, נִמְנוּם שְׁלוֹ בְרַפֶּת,
אֲבִי חֶצֶץ בְּדֶרֶךְ לְבָנוֹת...
וְשַׁחַת עֲנָגָה שְׁמֵת־נִפְנֶפֶת
מֵעַל שְׁפָתַי פְּרוֹת מֵהִנְהִנּוֹת.

1916

*

כִּךְ עֲזַבְתִּי אֶת בֵּית אִמִּי,
וְנִטְשֵׁתִי אֶת רוּס הַתְּכֵלֶה.
בְּשֵׁלֶשֶׁה כּוֹכָבִים חֲמִים
צִעְרָה שָׁל אִמִּי עָלָה.

*

יֵשׁ אֲשֶׁר, אֲשֶׁר וְשִׁלוֹה!
הַשְּׁמֵשׁ לֹא כָבְתָה עֲדִין,
סִפֵּר תְּפִלוֹת אָדָם – שְׁמִים –
עוֹד מִנְבֵּא בְשׁוֹרָה טוֹבָה.
יֵשׁ אֲשֶׁר, אֲשֶׁר וְשִׁלוֹה!

רוֹס³ זְהָבָה, נִגְנִי שִׁירָה,
רוּחַ, רִקְדִי, שְׁלוּחַת הַרְסָן!
אֲשֶׁרִי הַמְסַמֵּן בְּחֶסֶד
תּוֹגַת־רוּעִים שְׁבִלְבָה.
רוֹס זְהָבָה, נִגְנִי שִׁירָה!

אֲהַב אֶת סֵעַר הַגְּלִים,
וְעַלִּיהֶם – כּוֹכֵב זוֹרַח.
בְּרוּךְ הַסֶּבֶל הַשְּׂמֵחַ
שֶׁל עִם הַמְּבָרֵךְ סוֹבְלִים!
אֲהַב אֶת סֵעַר הַגְּלִים.

1916

*

כֵּן! הַחֲלַט וְנַחַתֶּם. אֵין לִי דֶרֶךְ
חֲזָרָה אֶל בֵּיתִי בְּכַפּוֹר.
לֹא יִנִּיפוּ כְּנָפֵי צְמֶרֶת
מֵעַלִּי עֲצֵי צַפְצָפָה.

³ שמה העתיק, ואחר כך הפואטי, של רוסיה.

*

שְׁעֵשׂוּעַ אֶחָד נֹתֵר לִי:
אֶצְבְּעוֹת בְּפֶה, שְׁתֵּי שְׂרִיקוֹת,
כִּי בְּכָל הַחֻצוֹת תֵּאָרְתִּי
כְּשֶׁתִּזְן וְהוֹלֵךְ מִכּוֹת.

מָה נִלְעַג הָאֲבָדָן שְׁחִוִּיתִי!
כָּל אֲבָדָן נִלְעַג בְּתוֹרִי.
אֲמוֹנַת עֶבְרִי – חֶרְפְּתִי הִיא,
וּבֵאֵין אֲמוֹנָה – צַעֲרִי.

מְרַחֲבִים זְהָבִים שֶׁל אִשְׁרָי!
אֵת הַכֹּל שׁוֹרֵף יוֹם עֶקֶר.
הַשְׁתִּיָּה, הַמְּכֹוֹת, בֵּית הַבְּשֵׁת –
הֵם לְשֵׁם אוֹרֵי שְׁבָעֵר.

אוֹת פִּיטוֹן לִי טְבוּעַ בַּמִּצָּח:
לְלִטֵּף, לְשֶׁרְבֵט שְׂרֻבוּטִים.
לְשִׁדְךָ רְצִיתִי לְנִצַּח
שְׁחוֹר־בְּצוֹת עִם לְבָן־וֹרְדִים.

וְאֲמַנֵּם לֹא עָלוּ, לֹא הִנְצוּ
חִלּוּמוֹת יְמֵי הַצָּחִים.
אִם שְׂדִים הִתְיָשְׁבוּ בְּנֶפֶשׁ –
הֵן שְׁכֵנוֹ בְּתוֹכָהּ מְלֹאכִים.

וּבְזִכּוֹת עֲלִיצוֹת הַטְּנֻפֹת
בְּלִבִּי, כְּשֶׁאֲחַלִּיף עוֹלָמוֹת,
בְּדָקָה שְׁלִפְנֵי הַתַּפֶּת
אֲבַקֵּשׁ חֶטְאֵי לְמָנוֹת –

אֵת דְּרָכּוֹ שֶׁל הָאֵל הוּא הַזְּנִיחַ,
בְּגֵן־עֵדֶן הוּא לֹא הָאֲמִין –

יִתְכּוֹץ בֵּיתִי שְׁפַל־הַדֵּלֶת,
מֵת מְזֻמָּן כְּלִבִּי הַחֲבוּט.
בְּרַחוּבוֹת מוֹסְקָבָה הַנִּפְתָּלֶת
אֱלֹהִים קָבַע שְׁאֲמוֹת.

אֵךְ אֶהֱבֶה אֶת הָעִיר הַסְּרוּגָה הַזֹּאת,
שֶׁהִזְקִינָה, שְׁמֹנָה וְנִזְלָה.
זְהָבָה, מְגֻמְמָמַת, אִסְיָה
עַל כַּפּוֹת מְקַדְּשִׁיהָ נְבִלָה.

כְּשֶׁבִלְיָלָה מְאִיר הַיָּרֵחַ,
וְהַשֶּׁד רַק יוֹדַע אֵיךְ!
אֶל פֶּתַחֹ שֶׁל בֵּית הַמְּרוֹחַ
בְּעֵינַיִם שְׁפָלוֹת אֵלָיךְ.

הַמְּלֵת־מְאוֹרוֹת רוֹעֵמַת,
אֵךְ נִשְׁאָר עַד הַבֶּקֶר אֲנִי,
וּמְקַרִּיא לְזוֹנוֹת פּוֹאֲמוֹת,
דוֹפֵק כְּהֵל עִם בְּרִיוֹנִים.

וְעוֹלָה וְעוֹלָה הַדֶּפֶק,
וְאֲנִי אוֹמֵר, מְבַלְבֵּל:
"אֲנִי אֶפֶס אֲבוּד כְּמוֹכֶם,
לֹא אֲשׁוּב לְחַיֵּי בְּכָלֵל."

יִתְכּוֹץ בֵּיתִי שְׁפַל־הַדֵּלֶת,
מֵת מְזֻמָּן כְּלִבִּי הַחֲבוּט.
בְּרַחוּבוֹת מוֹסְקָבָה הַנִּפְתָּלֶת
אֱלֹהִים קָבַע שְׁאֲמוֹת.

1922

את גופי בחלצה רוסית להניח
אבקש תחת איקונין.

1923

זב מפל-ימי בורוד-שחר.
בלבי – צרור בדיות זהבות.
די נשים לפנה משכתי,
ולגרן – די בתולות.

*

שיר לי, שיר. על גיטרה פושעת
חפן קל-אצבעות ידהר.
נשמתי בענן שוקעת,
ידידי היחיד שנותר.

כן! מרה האמת על דרכו של עולם,
כי בעין ילדותית וזורחת
הצצתי איך כל הכלבים כלם
לקקו את הכלבה הקולחת.

אל תביט בפרקי ידיה
ובמשי שעל גבה.

ואם כן, לשם מה אקנא לה, אני.
ואם כן, לשם מה הכאב בגלגלת.
כל חיינו – סדין ומטת-זנונים.
כל חיינו – חבוק – ואל תוף מערבלת.

איך חפשתי בה אשר שופע,
את מותי איך מצאתי בה.

שיר לי, שיר! היא הניפה ידיים
לגזרת גורלי שנחתם.
טוב, תמסר להן: "על הזין..."
לא אמות, ידידי, לעולם.

לא ידעתי שהאהבה – מחלה היא,
שצרעת היא אהבה.
בקריצה של עין לעין
את לבי, לב בריון, צרבה.

1923

באטומי⁴

אניות תפלגנה
איסטנבולה,
רפבות תרצנה למוסקבה.

מההמלה,
מהחמולה

שיר, רעי. העלה ימי קדם
של תשוקת האביב הטרופה.
שתשק לאחר, הבוגדת,
בת-זונה צעירה ויפה.

לא, חכה. איני מקלל אותה.
לא, חכה. איני מעליב.
לקינת מיתר מצלצלת
אספר לה את גורלי.

⁴ עיר נמל ונופש בגאורגיה (עד 1936 נקראה באטום). שיר זה הוא זכר למסעותיו של יסנין בקווקז.

תזכר בי
בניו יורק שלנו
כשתקרא תרגום לזה השיר.

בני אדם
לנצח יחפשו זאת:
סימנים מושכים,
בלתי-נראים.
לשם כך
מנצנצות מדוזות,
כמנורות
באהילי גדילים.

כך אשמע,
לקול ספינה חורקת,
בעודי
פוגש אשה זרה,
את קריאת העגורים
המתרחקת
או תבה של נגינה
בצערה.

זו ההיא?
היא, שבה חפצתי?
איך אפשר
להיות בטוח, אם
זה עתה חטפו אותה
ורצו
מכנסי המלחים?

בכל יום
אל הרציף פוסע

כל יומי געגועים
רוה.

כה הרחק,
הרחק אני שלוח,
שהיח
כבר נדמה קרוב.
עדשים של ים שחר מלוח
חפן-חפן משלכות לחוף.

בכל יום
אל הרציף פוסע
ונפרד
ממי שלא יחסר,
מבטי נמשך, כמה
ומתגעגע,
אל האפק הנסתר.

ממרסי
או מלה-האבר הנה
עוד לואיז
תגיע, או ז'נט,
ומזכרונני מיד
תעלינה,
אף כי אין
בהן אמת.

ריח ים מריר
ומעשן הוא,
ואולי
מיס מיטשל
כלשהי

מול צַחְקוֹק	וּנְפֹרֵד
וְהַמְלָה.	מְמִי שְׁלֵא יַחְסֵר,
	מְבִטִי נְמִשָּׁה, כְּמָה
יֵשׁ סִבָּה לְצַחֵק:	וּמִתְגַּעְגַּע,
פְּלֵאִים כְּאַלֶּה	אַל הָאֶפֶק הַנְּסִתֵר.
לֹא כָּל יוֹם	
בְּעוֹלָמִי נְחוּיִם.	יֵשׁ כָּאֵן אֶלֶה
מִסְתּוֹבֵב שׁוֹטֵה קְשִׁישׁ	שְׁחִיִּים אַחֲרֵת.
עַל הַטִּילֵת,	לֹא לְשׂוֹא שׁוּמְעִים
וְעַל קְדָקוֹדוֹ יָשׁוּב שְׁכׁוּי.	שְׁרִיקוֹת בְּאַפְלָה:
	כְּכֹה בְּעֶרְמַת כְּלָבִים
מְצַחֵק,	נְסִתֵרֵת
אַל הֶרְצִיף פּוֹסֵעַ	מְבָרִיחִים עוֹשִׁים
וּנְפֹרֵד	דֶּרְכֶם הַבְּהוּלָה.
מְמִי שְׁלֵא יַחְסֵר,	
מְבִטִי נְמִשָּׁה, כְּמָה	הַשׁוֹמֵר אֵינּוּ יוֹדֵעַ
וּמִתְגַּעְגַּע,	פְּחָד,
אַל הָאֶפֶק הַנְּסִתֵר.	לֹא יִתֵּן סְכׁוּי
	לְמְבָרִיחִים.
1924	יִרְיֶה אֶת שְׁמֵי הַלַּיְלָה
*	מְפִלְחַת
	בְּחוּפֵי הַיָּם
רוּחַ קָל. בְּעֵנְנָה כְּחֻלְחֻלָּת	הַמְּלוּחִים.
לְרוּחָה עֵינֵי צוּפָה, נְפִקְחַת.	
בְּפֶרֶס – אוֹתָהּ הַתְּרַנְגֻּלָּת,	הוּא שׁוֹרֵד,
כְּמוֹ אֶצְלֵנוּ, בְּרִיזָאן ⁵ שֶׁל שַׁחַת.	גַּם אִם תִּירָה וְאִם תִּכָּה,
	וְעַל כֵּן
אֲךָ מְעַט שְׁמֵן אוֹתוֹ הַסֵּהר,	בְּאִטּוּמִי הִיא כְּחֻלָּה.
אֲךָ מְעַט צְהַב, מְעַט אַחֲרֵת.	אֲףִי הַיָּם נִדְמָה בְּצַבֵּעַ
הֵן אֶהְבְּנוּ בְּאוֹתוֹ הַסֵּעַר	אֵינְדִיגוֹ
כְּמוֹ כָּלֶם, אוֹתָהּ תִּשׁוּקָה מְכִרֵת.	

⁵ כפר הולדתו של יסנין נמצא במחוז ריאזאן. ריאזאן עצמה היא עיר עתיקה, כמאתיים ק"מ ממוסקבה.

הַלִּילוֹת חַמִּים – נִגְזֹר עָלַי לְנַצַּח
לְהַלֵּל אוֹתָם, כִּי בְאוֹתָן יָדִים
מְחַבְּקוֹת כָּאֵן נְעָרוֹת, כָּל עוֹד יִנְצוּ
כּוֹכְבִים – עַד קָרָא הַגָּבֵר פְּעָמִים.

וְהֵייתִי יוֹרֵקָה, מִשְׁחִיתָה,
הַעֲרֹכְתִי גִסוֹת הוֹלָלָתָה.
וּפְתָאוֹם צוֹמְחִים מִתּוֹכִי
הַשִּׁירִים הָרַכִּים בְּחֶלֶד.

אֵהָבָה בְּכָל לֵבָב מְבַעֲבַעַת!
כָּל חֲתוּל זוֹכֵה לְטַעַם מִמְּנָה.
רַק אֲנִי, בֵּן לְמוֹלָדָתָה, בֵּן בְּלִי בֵּיתָה,
מִחֲגָה אוֹסֵף לִי פְרוּרִים שֶׁל צָנַע.

לֹא רוֹצֵה לְעוֹף לַחֲלוּם,
כִּי הַגּוֹף מְבַקֵּשׁ מֵעֵבֶר.
לְמָה שְׂמֵךְ יִצְטַלְצַל, יְהִלּוּם,
כְּמוֹ צִנַּת אֵלּוּל מִתְקַרְבָּתָה?

אֲשֶׁר – אֵינִי. אֲבָל לֹא אֶתְאַבֵּל עוֹד –
בְּכָל אֶרֶץ תְּרַנְּגֶלֶת מִהֶלְכָתָה,
עֲבוּרֵי פְזוּרוֹת בְּכָל פְּנֵה בְּחֶלֶד
צְעִירוֹת חוֹשְׁנֵיאוֹת, רְפוּת־הַשֶּׁכֶל.

לֹא קִבְּצָן אֲנִי, לֹא עֶלּוּב,
וְיודַע שְׂאִין בִּי כָּל חֶסֶד:
כִּי תִמְיֵד הֵייתִי אֶהוּב
עַל כְּלָבִים וְסוֹסוֹת בְּעֵשׂב.

רַק עֵמָן אֲדַע שְׂמִיחָה חוֹמְלָתָה,
רַק לְשִׁמּוֹן שְׂפָתַי בְּשִׁיר יִפְלִיאוּ:
הַעוֹלָם אֶהוּב עֲלֵינוּ, כִּי נִדְמָה לִּי,
כִּי רִיחוֹ – רִיחַ תְּרַנְּגוּלֵי הוּא.

לֹא שְׂמֵרְתִּי, עַל כֵּן, עַל עֲצָמֵי
בְּשִׁבִילָהּ, בְּשִׁבִילָהּ, כִּי יוֹדַע
אֲנִי שֶׁהַעֲצָב הוּא אֲשֶׁר יוֹמֵי
שְׁבִלָב מִשׁוֹרֵר מִשְׁתַּגַּע.

1925

*

אֶת פְּשוּטָהּ, רִגִּילָה כְּמוֹ כָּלֵן,
בְּאַרְצֵנוּ כְּמוֹךָ – מֵאָה אֶלֶף.
לָךְ צִנַּת הַסֶּתֶר הַכְּפֹלָה,
לָךְ זְרִיחָה בּוֹדְדָה גּוֹאֶלֶת.

וְלִכְּנֵן אֶתְעַצֵּב אֶל עֵמָקָן
שֶׁל עֵינֶיךָ, כְּמוֹ אֶל עֵלְוָה מִשְׁתוֹלָלָתָה.
אֶת פְּשוּטָהּ, רִגִּילָה כְּמוֹ כָּלֵן,
בְּאַרְצֵנוּ כְּמוֹךָ – מֵאָה אֶלֶף.

1923

מִגְחָךְ לְבִי שְׂנֵכְלָא,
מִחֲשַׁבְתִּי מִטְפֵּשֶׁת פִּי שְׁנִים –
כִּי בְּכָל חֲדָרֵי הַתְּפִלָּה
פְּנֵי אֵיקוֹנוֹת הָיוּ פְּנֵיךָ,

מירגורוד¹ של ברזל

1. פתיחה

לא קראתי את מאמרו של ל"ד טרוצקי על האמנות בת זמננו, שפורסם אשתקד, כאשר הייתי בחוץ לארץ. לא נתקלתי בו אלא כעת, כשחזרתי הביתה. קראתי על עצמי וחייכתי בעצב. אני אוהב את גאונותו של האיש הזה, אבל תבינו... תבינו... אם כי הוא צודק באופן יוצא מן הכלל בטענתו שאחזור אדם אחר, לא האדם שהייתי. אכן, חזרתי אדם אחר. קיבלתי הרבה, אך גם איבדתי הרבה. יותר ממה שקיבלתי. ביקרתי בכל ארצות אירופה וכמעט בכל מדינות צפון אמריקה. ראייתי עשתה פנייה חדה במיוחד אחרי אמריקה. אל מול אמריקה, אירופה היתה בעיני כאחווה עתיקה. על כן, אתחיל את התיאור הקצר של נדודי מאמריקה דווקא.

2. "Paris" Bot²

אם מסתכלים על זה מנקודת המבט של האוקיאנוס, ככל זאת גם זה דבר זעיר, במיוחד כשהענק הזה מתנדנד בתוך תהומות המים בכל כובד גופו, כמו מחליק... (סלחו לי שאין לי דימוי לשם השוואה, רציתי לומר – כמו פיל מחליק, אבל זה גדול מהפיל פי עשרת אלפים, בערך. הענק הזה הוא עצמו – דימוי. דימוי ודמות ללא כל צלם. הנה אז הרגשתי בבירור מוחלט, שה"אימז'ניזם", שאני וחברי מאמינים בו, הוא מוגבל. הרגשתי שלא בהשוואות העניין, אלא במהות האורגנית עצמה). אבל אם נביט בכך מנקודת המבט של כושרו של האדם ליצור, הרי שאפשר להחוות מחווה של תהייה ולומר: "חביבי, מה זה עוללת? איך אתה?.. כיצד זה?.." כשנכנסתי למסעדה של הספינה, מסעדה ששטחה עולה מעט על שטחו של תאטרון הבולשוי שלנו, ניגש אלי בן לווייתי ואמר שאני מוזמן אל חדרנו. הלכתי דרך אולמות הענק של הספריות המיוחדות, הלכתי דרך חדרי המנוחה שבהם משחקים קלפים, חלפתי דרך אולם הריקודים, וכעבור כחמש דקות במסדרון העצום הביא אותי בן לווייתי אל חדרנו. בחנתי את המסדרון שבו הונח מטעננו הגדול, כעשרים מזוודות, בחנתי את חדר ההסבה, את חדר, את שני חדרי האמבטיה, התיישבתי על הספה ופרצתי בצחוק גדול. העולם שבו חייתי קודם נראה לי נורא מצחיק ומגוחך. נזכרתי ב"עשן המולדת", בכפרנו שבו כמעט בכל בית איכרים ישן עגל על מצע קש, או חזירה עם גוריה. נזכרתי, אחרי כבישי גרמניה ובלגיה, בדרכים הבלתי עבירות שלנו, והתחלתי לקלל את כל מי שנאחו ב"רוס" בשם הטינופת והכינמת. מאותו רגע הפסקתי לאהוב את רוסיה האביונה.

¹ עיר אוקראינית פרובינציאלית ששמה משמש כותרת לקובץ נובלות של גוגול.

² יסנין מתכוון ל"boat", ספינה. הטעות במקור.

רבותי הטובים!

מאותו יום התאהבתי עוד יותר בבניית הארץ הקומוניסטית. אולי אינני קרוב לקומוניסטים כמשורר רומנטיקן – אני קרוב אליהם באורח מחשבתי, ומקווה שאולי אתקרב אליהם גם ביצירה שלי. במחשבות כאלה נסעתי אל ארצו של קולומבוס. הפלגתי באוקיאנוס במשך שישה ימים, בבילויים בקרב קהל המסעדות-וריקודי-הפוקסטרוט הנופֶּשׁ.

3. אליס איילנד

ביום השישי, בסביבות הצהריים, הופיעה אדמה. כעבור שעה נגלתה לעיני ניו יורק. אמי הטובה! כמה חסרות כשרון הן הפואמות של מיאקובסקי על אמריקה! האם ניתן לבטא את עצמת הברזל והגרניט הזאת במילים? זוהי פואמה ללא מילים. הניסיון לספר אותה יהיה עלוב. אתם חמודים, טיפשוניים, מצחיקים, אורבניסטים רוסים תוצרת-בית ומשוררים של חשמל! "הנפחיות" ו"הלפים"³ שלכם הם כמו טולה! אל מול ברלין או פריז. הבניינים המסתירים את האופק כמעט נוגעים בשמים. מעל כל זה עוברות קשתות בטון עצומות. השמים מלאי עופרת מארובות המפעלים המעשנות. העשן מעלה דבר-מה מסתורי, נדמה שמאחורי הבניינים האלה מתרחש משהו גדול ועצום כל כך, עד שהנשימה נעתקת. רצוננו הוא לצאת במהרה אל החוף, אבל... אבל קודם לכן עלינו לעבור ביקורת דרכונים... בתוך האנדרלמוסיה של היורדים מהאנייה אנו ניגשים לטיפוס חשוב כלשהו, שבודק את התעודות. שעה ארוכה הוא מסובב את התעודות בידי, שעה ארוכה הוא מודד אותנו במבטיו המלוכסנים ואומר בשלווה באנגלית שעלינו ללכת לחדרנו שבאנייה, שאינו יכול להכניס אותנו אל ארצות הברית ושמחר הוא ישלח אותנו לאליס איילנד. אליס איילנד הוא אי לא גדול שבו נמצאים מתחם ההסגר וכל מיני ועדות חקירה. מסתבר שבווינגטון התקבל מידע עלינו, שאנחנו נוסעים כתועמלנים בולשביקים. מחר עולים לאליס איילנד... הם יכולים לגרש אותנו בחזרה, אך יכולים גם לעזור... לפתע מגיעים אל תאנו כתבים שכבר ידעו על בואנו. אנו יוצאים אל הסיפון. מאות צלמי סרטים ועיתונאים מתרוצצים על הסיפון, מתקתקים במצלמות, משרטטים בעפרונות ושואלים, שואלים ושואלים. זה היה בערך בארבע אחר הצהריים, ואילו בחמש וחצי הביאו לנו כעשרים עיתונים עם תצלומינו ועם מאמרים ענקיים עלינו. דובר בהם מעט על איזדורה דנקן, על כך שאני משורר, אבל יותר מכל על הנעליים שלי ועל כך שיש לי מבנה גוף נהדר לאתלטיקה קלה ושבוודאי הייתי יכול להיות הספורטאי הטוב באמריקה. בלילה בן-לווייתי ואני התהלכנו בעצב על הסיפון. ניו יורק אף מרשימה יותר בחושך. ערמות ואלומות של אורות הסתובבו מעל הבניינים, מבנים ענקיים רטטו בעצמה קשוחה בראי המפרץ. בבוקר שוגרנו לאליס איילנד. כשעלינו לספינת הקיטור הקטנה בליווי השוטרים

³ שמות של חברות ספרותיות שפעלו בברית המועצות בשנות העשרים.

⁴ עיר מחוז ברוסיה.

והעיתונאים, הבטנו בפסל החירות ופרצנו בצחוק. אמרתי: "בתולה זקנה אומללה! הוצבת כאן למען השעשוע!"

העיתונאים התחילו לשאול אותנו מה הצחיק אותנו כל כך. בן לוייתי תרגם להם, וגם הם צחקו.

באליס איילנד הובילו אותנו דרך אינספור חדרים אל חדר המבחנים הפוליטיים. כשהתיישבנו על הספסלים, יצא מדלת צדדית אדון שמנמן בעל ראש עגול, ששָׁעָרו הורם מעט מהמצח כפוני מתעגל כלפי מעלה, ומשום מה הזכיר לי את איוריו של פיצי'וגין בספרי גוגול מבית ההוצאה של סיטין.

"ראה", אמרתי לבן לוייתי, "זוהי מירגורוד! מיד יגיע בריצה חזיר, יחטוף את הניירות, וניצלנו!"

"מיסטר יסנין", אמר האדון. נעמדתי על רגלי. "גש אל השולחן!" הוא פתאום אמר ברוסית בטוחה. נדהמתי.

"הרם את יד ימינך והשב לשאלות."

התחלתי להשיב, אך השאלה הראשונה בלבלה אותי:

"אתה מאמין באלוהים?"

מה יכולתי לומר? הבטתי בבן לוייתי, הוא הנהן בראשו, ואמרתי: "כן."

"לאיזה שלטון אתה נאמן?"

עוד יותר גרוע. התחלתי להגיד במקוטע שאני משורר ואיני מבין דבר וחצי דבר בפוליטיקה. אני זוכר שהתפשרתי אתו על שלטון העם. לאחר מכן הוא אמר, מבלי להביט בי: "חזור אחרי: בשם אדוננו ישו הנוצרי אני נשבע לומר אמת לאמתה ולא להזיק לאיש. אני נשבע לא להשתתף בשום עניין פוליטי."

חזרתי אחרי כל מילה שלו, לאחר מכן חתמתי, ושחררנו. (אחר כך גילינו שידידיה של דנקן שלחו מברק לנשיא הארדינג. הוא פקד לערוך לי חקירה קלה ולהכניס אותי לארצות הברית.)

החתימו אותי שלא אשיר את האינטרנציונל, כפי שעשיתי בברלין.

מירגורוד! מירגורוד! החזיר הציל אותי!

4. ניו יורק

רצתי בלי הכרה מהספינה אל החוף. יצאנו מהנמל אל הסטריט, ומיד הציף אותי ריח, ריח מוכר כלשהו. התחלתי להיזכר: "אה, הרי זה... זה ממש זה... זה אותו ריח שיש בחנויות לכלי עבודה." בנמל, כושים ישבו או שכבו על בדי שק. קיבל את פנינו המון שהעיתונים עוררו את סקרנותו.

כשהתיישבנו במכונית אמרתי לעיתונאים: "Mi laik Amerika..."

כעבור עשר דקות היינו במלון.⁵

⁵ כאן מסתיים במקור חלקו הראשון של הטקסט, שבשוליו ציין המשורר כי הוא נכתב במוסקבה ב־14 באוגוסט 1923.

5. ברודווי

רחובותינו חשוכים מכדי שנבין מהו אור החשמל של ברודווי. התרגלנו לחיות באור הירח, להדליק נרות לפני איקונות, אבל ממש לא לפני האדם. בתוך תוכה, אמריקה אינה מאמינה באלוהים. אין לה זמן לשטויות האלה. האור זורח שם למען האדם, ולכן לא אתחיל בברודווי, אלא באדם שבברודווי. לא היה מוזיק לתרבותניקים הנוטרים טינה לאכזריותה של המהפכה הרוסית להביט בתולדותיה של המדינה שהניפה לגובה כה רב את דגל התרבות התעשייתית. מהי אמריקה?

בעקבות גילוי הארץ הזאת נמשך לשם כל העולם האירופי חסר המזל, מחפשי הזהב והריגושים, הרפתקנים מהסוגים הנחותים ביותר, שניצלו את המשחק האנושי במדינות כדי לעבוד בשירותן של ממשלות שונות ודיכאו את הילידים אדומי העור של אמריקה בכל האמצעים האפשריים.

העם אדום העור החל להתנגד, פרצו מלחמות אכזריות, וכתוצאה מכך מכל המיליונים הרבים של אדומי העור נותר קומץ (כחמש מאות אלף), שחי כעת מחסדיהם של מפיקי הסרטים, התוחמים אותו בקפידה בתוך חומות פן יתערבב בעולם המתורבת. העם הפראי אבד בגלל הוויסקי. מדיניות הטורפים השחיתה אותו סופית. היאוואתה הודבק בעגבת, הושקה לשכרה וגורש להשלים את ריקבוננו לביצותיה של פלורידה ולשלגיה של קנדה. ובכל זאת, אם נביט באותה עצמה חסרת רחמים של הבטון המזוין, בגשר ברוקלין התלוי בין שתי ערים, שגובהו מעל האדמה הוא כגובהם של בניינים בני עשרים קומות, בכל זאת איש לא יצטער שהיאוואתה הפראי כבר לא צד כאן איילים. ואיש לא יצטער שידם של בוני התרבות הזאת היתה לעתים יד אכזרית.

האינדיאני לעולם לא היה עושה ביבשת שלו את מה שעשה "השד הלבן". כעת היאוואתה הוא שחקן אתנוגרפי בסרטים; הוא מראה בסרטים את מנהגיו ואת אמנותו הפראית הפשוטה. הוא עדיין שט בסירותיו הצרות במים התחומים שלו, ואילו ליד ניו יורק עוגנות ספינות ענקיות מחופות שריון, שעל צדיהן תלויים עשרות – כבר לא סירות הצלה, כי אם אווירונים, שממריאים לאוויר על גבי לוחות מיוחדים; בשובם הם נוחתים על המים, והספינות מרימות אותם במנופים עצומים, כבידי ענקים, ומושיבות אותם על כתפי הברזל שלהן.

צריך לחיות את היוםיום האמיתי של התעשייה כדי להפוך למשורר שלה. המציאות הרוסית שלנו סובלת בינתיים, כמו שאומרים, מ"ברגים רופפים", ולכן משוררים שכותבים את שיריהם על פי אירורים ממגזינים אמריקניים גרועים, מגוחכים בעיני. בתחום הבנייה הספרותית שלנו עם כל יסודותיה על גבי הפלטפורמה הסובייטית אני מעדיף לגרור את העגלה שישנה, כדי לא להוציא את דיבתו של אותו יומיום שבו אנו חיים. בניו יורק הסוסים זה מכבר נמסרו למוזאון, ואילו במחוזותינו...

ובכן, ניחא! מוסקבה אינה נבנית במהירות. בינתיים נדבר על ברודווי מנקודת המבט של התכניות הגדולות. הרי הרחוב הזה הוא גם שלנו. כוחה של אמריקה פרץ סופית רק בשני העשורים האחרונים. בימים לא כל כך רחוקים, יחסית, ברודווי היה דומה לשדרת נייבסקי העתיקה שלנו, ואילו כעת הפך למשהו מסחרר. דבר כזה לא קיים בשום עיר בעולם. אם כי כל האנרגיה הזאת מכוונת לריצה פרסומית בלבד. אבל זה מהמם באופן שטני! האמריקאים מכנים את ברודווי, למעט שמו הטבעי "הדרך הצדדית", בשם "הדרך הלבנה". ההליכה בברודווי הרבה יותר מוארת ונעימה בלילה מאשר ביום. מול העיניים – ים של מודעות חשמליות. שם, בגובה הקומה העשרים, מתגלגלים מתעמלים העשויים מנורות. שם בקומה השלושים מעשן מיסטר חשמלי המוציא קו חשמלי של עשן שמחליף את צבעי טבעותיו. שם ליד התאטרון רוקדת טרַפְּסיכורה⁶ חשמלית על גלגל חשמלי מסתובב, וכן הלאה, באותו סגנון, עד כדי עיתון חשמלי ששורותיו רצות שמאלה בקומה העשרים או העשרים וחמש, ללא הפסקה עד סיום המהדורה. בקיצור, "דניס, תמות!"⁷. מתוך חנויות המוזיקה נשמעים ברדיו צלילים של צ'יקובסקי. הקונצרט מנוגן בסן פרנסיסקו, אבל חובבי המוזיקה יכולים להאזין לו גם בדירתם בניו יורק. כשאתה רואה או שומע את כל זה, אתה מתפעל על כורחך מיכולותיו של האדם, ומתבייש שאצלנו ברוסיה עד היום מאמינים בסבא עם זקן ומסתמכים על טוב לבו. היאוואתה הרוסי האומלל!

6. היומיום והעומק של ארצות הברית

מי שמכיר את אמריקה על פי ניו יורק ושיקגו, מכיר רק את אמריקה החגיגית, או המוצגת לראווה.

ניו יורק ושיקגו אינן אלא הישגיה של אמנות הייצור. ככל שמתקדמים לעומק, אל קליפורניה, תחושת הכובד נעלמת: מול העיניים רצים מישורים עם יערות דלילים וגם – אבוי, כמה זה דומה לרוסיה! – עיירות־עץ קטנות של כושים. הערים מתחילות להידמות לערים אירופיות, כשההבדל הוא שבעוד שבאירופה הכל נקי, באמריקה הכל חפור ונערם בסדר אקראי, כמו באתרי בניין. המדינה בונה ובונה בלי הפסקה.

שחורי העור עוסקים בחקלאות ובעבודות עונתיות. שפתם אמריקנית. חיי היומיום שלהם מותאימים לאמריקנים. הם יוצאי אפריקה, אבל הם לא שמרו אלא ביטויים אינסטינקטיביים אחדים של עמם בשירים ובריקודים. בכך הם השפיעו השפעה עצומה על עולם המיוזיק־הולים של אמריקה. הפוקסטרוט האמריקני אינו אלא ריקוד כושי עממי שעבר דילול. בשאר

⁶ מוזת הריקוד במיתולוגיה היוונית.

⁷ "דניס, תמות!" – חלק מאמירה המיוחסת לפוטיומקין, בן טיפוניה של קתרינה הגדולה, שכביכול אמר למחזאי דניס פונוזוין אחרי הצגת בכורה של מחזהו: "דניס, תמות, לא תכתוב מחזה טוב מזה!" – בבחינת "אחרי ההצלחה הזאת, תוכל למות בשקט ואין לנסות להאפיל עליה".

התחומים הכושמים הם עם פרימיטיבי למדי, בעל הרגלים בלתי-מרוסנים. האמריקנים עצמם גם הם עם פרימיטיבי למדי מבחינת התרבות הפנימית.

שלטון הדולר כילה בתוכם את כל השאיפות לנושאים מורכבים כלשהם. האמריקני שוקע כל כולו בביזנס ואינו רוצה לדעת שום דבר אחר. האמנות באמריקה עומדת בדרגת ההתפתחות הנמוכה ביותר. עד היום לא נפתרה שם השאלה: האם זה מוסרי או לא מוסרי להקים אנדרטה לאדגר אלן פו. כל זה מעיד על כך שהאמריקנים הם עם צעיר ולא לגמרי מגובש. אותה תרבות אדירה של מכוונות שיצרה את תהילתה של אמריקה, אינה אלא תוצאת עבודתם של היוצרים התעשייתיים ואינה דומה כלל לגילוי אורגני של גאונות העם. עמה של אמריקה אינו אלא מבצע מסור ועקבי של השרטוטים שהוטלו עליו. אם נדבר על תרבות החשמל, הרי שכל הסתכלות בתחום הזה תסתכם בדמותו של אדיסון. הוא לב לבה של הארץ הזאת. לולא חי הגאון הזה באותן שנים, הרי שתרבות הרדיו והחשמל היתה עלולה להתעכב מאוד, ואמריקה לא היתה כה מרשימה כמו עכשיו.

מצד הרושם החיצוני יש באמריקה אנקדוטות מופלאות. למשל, הפוליסמן האמריקני לבוש בסגנון שוטר המקופף הרוסי, רק עם שרוכים אחרים.

האנקדוטה הזאת מוסברת על ידי כך שתעשיית הטקסטיל מרוכזת בעיקר בידיהם של המהגרים מרוסיה. בני ארצנו, ככל הנראה, מתוך געגוע למולדת, הלבישו את הפוליסמן במדים מהסוג המוכר להם.

לאוזן ולעין הרוסית, אמריקה כולה, ובעיקר ניו יורק, מכילה מעט מדמה של אודסה ושל האזורים המערביים. ניו יורק היא עיר יהודית בכשלושים אחוז. היהודים נדחקו לשם בעיקר מכורח הנדודים בגלל הפוגרומים. בניו יורק הם תקעו יתד איתנה למדי ויצרו תרבות משלהם ביידיש,⁸ שהולכת ומתרחבת. יש להם משוררים, סופרים ותאטראות משלהם. הספרות שלהם העניקה לנו שמות אחדים בסדר גודל עולמי. בשירה יוצא כעת אל השוק העולמי משורר בעל כשרון גדול בהחלט, מאני לייב.

מאני לייב הוא יליד מחוז צ'רניגוב. הוא עזב את רוסיה לפני עשרים שנה בערך. עכשיו הוא בן 38. הוא פילס את דרכו בפרך בעבודה כסנדלר, ורק בשנים האחרונות התאפשר לו להתקיים משכרו כאמן.

תרגומיו ליידיש הכירו ליהודי אמריקה את השירה הרוסית מפושקין ועד ימינו, והוא מקדם בעקביות יידישיסטים צעירים בעלי כשרונות נאים למדי מהופשטיין ועד מרקיש. יש כאן עמוד שדרה ויש תרבות.

בסביבה אמריקנית גרידא – היעדר של כל נוכחות.

האור יכול לפעמים להיות נורא. ים האורות מברודווי מאיר בניו יורק המוני עיתונאים מושחתים וחסרי עמוד שדרה. אצלנו אפילו לא מכניסים טיפוסים כאלה למבואה, אף על פי שאנו חיים לאורן של מגורות נפט, ולעתים כלל ללא תאורה.

כוחו של הבטון המזוין ועצמת הבניינים הגבילו את מוחו של האמריקני והצרו את ראייתו.

⁸ במקור: ז'רגון.

הרגליהם של האמריקנים מזכירים את הרגליהם הגוגוליאניים הבלתי-נשכחים של איוואן איוואנוביץ' ואיוואן ניקיפורוביץ'.⁹
כפי שלאחרונים לא היתה עיר טובה מפולטבה, כך לראשונים אין ארץ טובה ותרבותית מאמריקה.

"שמע," אמר לי אמריקני אחד, "אני מכיר את אירופה. אל תתווכח אתי. טיילתי באיטליה וביוון לאורכן ולרוחבן. ראיתי את הפרתנון. אבל כל זה לא מחדש לי. האם אתה יודע שאצלנו במדינת טנסי ישנו פרתנון הרבה יותר טוב וחדש?"
למשמע המילים האלה מתחשק לך לצחוק ולבכות גם יחד. המילים האלה מאפיינות להפליא את אמריקה בכל הנוגע לתרבותה הפנימית. אירופה מעשנת וזורקת, אמריקה אוספת את הבדלים. אבל מהבדלים האלה צומח משהו מדהים.

1923

⁹ שתיים מהדמויות הקרתניות המגוחכות של גוגול.